

Merkkien selitykset:

[?] = sanan kirjoitusasusta ei voi olla täysin varma, mutta merkitys on ainakin sinne päin. Sanan äänityskohta merkitään tekstiin ylös esim. [sana? 00:15:44]

[??] = sanasta ei voinut saada selvää, joten se on täysin epävarma tai sitä ei voitu kirjata ylös lainkaan. Sanan äänityskohta merkitään tekstiin ylös esim. [?? 00:15:44]

[tekstiä] = äänet tai litteroimatta jätetyt kohdat merkitään tekstiin hakasulkeisiin, esim. [naurahtaa] tai [haastattelu keskeytyy hetkeksi, kun haastateltava vastaa puhelimeen]

[äänite alkaa]

Kati Rikala [00:00:09]: Minun nimeni on Kati Rikala ja toimin tutkijana Lukessa eli Luonnonvarakeskuksessa. Tänään olen täällä Aholaisen luomutilalla Joroisissa. Tarkoituksena on tänään keskustella tavanomaisesta vihannesviljelystä siirtyminen luomuun, ja millaisia muutoksia se on tuonut mukanaan. Haastateltavana minulla on tänään täällä...

Erkki Aholainen [00:00:32]: Erkki Aholainen

Tanja Aholainen [00:00:33]: Ja Tanja Aholainen.

Kati Rikala [00:00:36]: Kerrotteko vähän tämän maatilan historiasta ja taustaa siitä, että miksi tila lähti aikanaan siirtymään luomuun?

Erkki Aholainen [00:00:43]: Tietysti tämä on ensinnäkin minun kotitila, tämä meidän ydintila niin sanotusti. Isovanhemmat ovat tänne sodan jaloista siirtyneet aikanaan monien muiden kyläläisten tavoin, ja Joroisissa on paljon Karjalasta tulleita evakkoja. Sitten oikeastaan minun vanhemmat eli toinen sukupolvi täällä sitten johtuen just tilan kohtalaisen pienestä koosta alkoivat hakeutumaan erikoisviljelyyn. Siinä 70-luvulla Juvalle perustettiin Mehevä Oy. Siinä oli Juvan kunta mukana ja jotain muita toimijoita, joita nyt en tässä muista. Sitten lähtivät siihen vanhemmat sopimusviljelijöiksi. Eli isä ja minun setä perustivat viljely-yhtymän. Sedällä oli tila naapurissa siihen aikaan, ja he rupesivat sitten sipulia ja perunaa tuottamaan sinne yhdessä monen muunkin joroislaisen viljelijän kanssa tänne Mehevä

Oy:lle. Ja sieltä oikeastaan alkoi tämä. Silloin jäi karja pois ja alkoi tämä kasvitutantumoon panostaminen sitten.

Sitten tietysti kun isälle ja sedälle tuli ikää ja sitten rupesi meitä lapsia tulemaan tähän mukaan, niin sitten se heidän viljely-yhtymä purkautui ja eriytettiin viljelyt omaksi, eli minä rupesin viljelemään meidän tilaa ja sitten minun serkut rupesivat viljelemään sitä heidän omaa tilaansa. Toki yhteistyö jatkui, koneyhteistyö ja kaikki tämmöinen jatkui vielä vuosia. Ja oikeastaan nyt sitten kun me ollaan siirrytty luomuun ihan jo tietyistäkin syistä, että samoja kasvihuoneita ei voida käyttää taimituotannossa ja muuta, niin sitten se on voimakkaammin eriytynyt tämä toiminta.

Kati Rikala [00:02:54]: No minkä takia luomu?

Erkki Aholainen [00:02:55]: No, omalta kohdalta luomuun... tietysti kerkisin tätä tavanomaista vihanneviljelyä aika pitkään jo tehdä. Ja siinä sanotaan, että meillä jäävuorisalaatti oli semmoinen päätuote kesällä, että sitä oli parhaimmillaan semmoinen 15-20 hehtaarin välillä. Ja tietysti se olikin vuosituhannen alkupuolella se markkina oli iso ja sille oli kysyntää, mutta sitten se rupesi hiipumaan se kysyntä, ja uusien tuotteiden markkinoille murtautuminen ei välttämättä ole helppoa. Sen entisen ydinalueen pieneneminen rupesi mietityttämään, mitä tässä tulevaisuudessa oikein tekisi. Sellainen jatkuva ylituotanto tilanteessa ja kovassa hintakilpailussa rupesi syömään motivaatiota aika paljon. Jotain pitää keksiä. Tapasin tuossa jossain vaiheessa tämän nykyisen vaimoni Tanjan ja sitten hänen kanssaankin sitten mietittiin ja Tanja kävi sitten... hän voisi oikeastaan itse kertoakin, että mitä opiskelit silloin ja missä.

Tanja Aholainen [00:04:35]: 2016 valmistuin puutarhuriksi ja Muuruvedellä opiskeltiin vielä silloin. Siellähän on pitkät perinteet luomulla ja tosi paljon minua luomupestiin siellä, ja kiinnostus luomua kohtaan lisääntyi. Tässä nämä sellaiset tuotantovaikeudet, mistä Erkki puhuu, niin tämä jatkuva hinnalla kilpailu rupesi vähän syömään. Sitten minä hänelle ehdottelinkin siinä, että mitä jos kokeiltaisiin, että lähdettäisiinkö luomuun. Hän hyvin jyrkästi siinä ensin oli sitä mieltä, että ei missään nimessä, mutta sitten jo 2017 vähän kokeiltiin siinä luomusti viljellä jäävuorisalaattia ja fenkolia. Lähinnä luomulannoitteita siinä testattiin ja sitten se itse asiassa osoittautuikin silleen meille järkeväksi, että uskallettiin. Totta kai me kyseltiin vähän neuvoja muilta viljelijöiltä ja vähän markkinoista ja ProAgrian neuvoja käytettiin hyväksi siinä. 2018 sitten tehtiin luomusitoumus ja hypättiin sitten siirtymävaiheeseen. Itse asiassa me saatiin myös vähän luomupeltoa, eli meiltä tuli sitten jo 2018 ensimmäinen valkokaalierä luomuna. Muutoin meillä oli silloin rinnakkaistuotantoa siinä, ja muut menivät sitten tavanomaiselle puolelle vielä silloin 2018.

Kati Rikala [00:06:26]: Eli teillä on viisi vuotta.

Tanja Aholainen [00:06:29]: Joo, mutta luomumenetelmin. Toki ne siirtymävaiheen vihannekset sitten tavanomaisena myytiin. Siitä se lähti oikeastaan.

Erkki Aholainen [00:06:38]: Kyllä, kyllä se yksi iso epäilyksen aihe siinä alussa nimenomaan oli se, kun oli tavanomaista vihannesviljelyä taustalla, niin sitten tietysti ymmärsin sen, että vihannekset tarvitsee paljon ravinteita, niin kuin kaalit esimerkiksi. Tietysti en vielä tiennyt siinä vaiheessa, että miten nämä toimivat nämä kaupalliset luomulannoitteet ja mitä kaikkia on saatavilla, koska se oli sellainen suuri kynnyskysymys oikeastaan. Tietysti ne pienet koealat, mitä tehtiin, osoittivat, että kyllä ne toimivat. Että sitten tietysti kysymys on vain aina kustannuksista, että se, että saadaan panoksille sitten, tuotantopanoksille vastine myös markkinoilta sitten. Vähän kalliimmat panokset vaativat sitten hieman parempaa hintaa ja tietynlaista varmuutta sitten sieltä markkinapuoleltakin.

Kati Rikala [00:07:43]: No oliko teillä jotain odotuksia luomuun siirryttäessä ja toteutuiko ne vai tuliko sitten ihan toisenlaisia?

Erkki Aholainen [00:07:53]: Odotuksia, en tiedä oliko ne sitä enemmänkin pelkoja, mutta ehkä odotuksia. Kyllähän tietysti oli niin uutta, vähän niin kuin semmoinen hyppy tuntumattoman kuitenkin, että ehkä ne olivat enemmänkin sellaisia huolia ja pelkoja, että mitä tästä oikein tulee. Mutta sitten kun meillä on tässä markkinointiyhteistyötä, tehdään tuon Tuoreverkko Oy:n kautta ja sitten tässä ringissä on luomuviljelijöitä ja oikeastaan silloin sovittiinkin vähän alussa... tuolla on Haukivuorella tuo Kalliolan luomu. Heillä oli silloin jo luomutuotanto ja siinä vähän niin kuin sitten yhdessä sitä että mitä he tekevät ja mitä me voitaisiin ruveta tekemään. Se vielä varmisti sitä, että meillä on jokin osoite niille tuotteille ja viljellään oikeaa tuotetta. Se oli aika tärkeä asia sekin.

Tanja Aholainen [00:09:01]: Kyllä. Minun osalta tietysti, kun minä tässä tätä toimistoa pyöritän, niin minua sitten mietitytti tämä paperien pyörittäminen ja valvonta-asiat ja muut. Mutta siitä se lähti aika helposti sitten, kun siihen oli jo tottunut, niin siihen tuli muutama mappi vain lisää sitten, mitä puuhastella.

Kati Rikala [00:09:27]: Eli mitä mieltä olette, että onko jotain oleellista muuttunut kun olette tässä siirtyneet luomuun? Onko jotain, mikä ei ole muuttunut?

Erkki Aholainen [00:09:36]: Sanotaan, että tässä ammattiviljelijöitä oltiin, jos tämmöistä termiä voi käyttää, niin aikaisemminkin, mutta kun luomuun on tultu niin ehkä vielä entisestäänkin on organisoituneempaa ja tarkempaa kaikki tekeminen, tietysti johtuen luomun jäljitettävyyksivaatimuksista ja tämmöisestä. Ja sitten myöskin kun toistaiseksi on näin, että tuottajia on vähemmän ja kun sovitaan kaupan kanssa esimerkiksi, että miten paljon niitä tuotteita pitäisi viikoittain tulla ja näin, niin sitten meidän pitäisi myös pystyä siihen. Meillä ei ole niitä paikkaajia, eli meidän on onnistuttava.

Kati Rikala [00:10:32]: No onko jotain positiivisia yllätyksiä tullut vastaan?

Erkki Aholainen [00:10:37]: No kyllä varmaan oikeastaan yllätykset ovat olleet pääosin positiivisia, että hei, tämä homma toimii, viljely toimii ja sitten toistaiseksi vielä kuluttajat ovat löytäneet ne tuotteet. Totta kai siinä oli alussa joitain. Silloin taisi olla ensimmäinen kesä kun oltiin siirtymässä niin just sinne jokin juurikärpänen esimerkiksi niin kun kesäkurpitsaa kylvettiin useampi hehtaari, kolmisen hehtaaria taidettiin kylvää, niin sinne menikin sitten juurikärpänen toukka sinne siemenen sisään ja sieltä ei noussut mitään. Salaattifenkoliin iski se sama juurikärpänen toukka ja sitä selviteltiin. Silloin se vahva epäily oli, että se johtui siitä luomulannoitteen sideaineesta, jostain melassista, mikä houkutteli sinne niitä tuholaisia. Mutta niiden varmistaminen nyt on aina vaikeaa. Mutta se oli semmoinen... Ehkä se kauhuskenaariot toteutuivat siinä, mutta siitäkin sitten selvittiin. Ja sen jälkeen niitäkään ongelmia ei ole ollut. Totta kai lannoitteen valmistaja reagoi siihen sitten. Muutti sen lannoitteen koostumusta. Mutta tällaisia yllätyksiä voi tulla.

Kati Rikala [00:12:07]: No mitenäs sitten rikkakasvitorjunnassa, onko siinä tullut jotain semmosia vastaan mitkä olisivat aiheuttaneet haasteita?

Erkki Aholainen [00:12:16]: No totta kai. Se on yksi iso haaste, mutta meillä käytetään biohajoavaa kalvoa. Käytetään siinä vihannesrivien kohdalla mutta rivivälit tietysti niitä sitten mekaanisesti traktoriaralla ja sitten ihan käsin kitkemällä pidetään rikkaruohottomina niitä rivivälejä. No, kaaleillahan tietysti tavanomaisessa viljelyssä on käytössä, mutta esimerkiksi meillä jäävuorisalaatti oli aikaisemminkin se päätuote kesällä, niin niillähän ei mitään kemikaaleja ollut, että se oli samoilla systeemeillä toimittiin periaatteessa, että arattiin ja käsiin kitkettiin myös silloin tavanomaiseen viljelyaikaan, että se kynnyks nyt ei niin iso ollut tähän mekaanisen rikkatorjuntaa ryhtymisessä.

Kati Rikala [00:13:12]: Onko tullut tarvetta enemmän työvoimalle?

Erkki Aholainen [00:13:19]: Kyllä sitä meillä on. Toisaalta meillä on tässä, kun on muuttunut tietysti tämä tuotantorepertuaari vähän, niin sanotaan näin, että pikkasen on lisääntynyt, mutta ehkä on tuotantomäärätkin kun on kasvanut, niin se myös tarkoittaa, että työntekijöitäkin tarvitaan. Tietysti nyt kun maailmantilanne on mikä on, niin työntekijöiden saaminen ja työntekijöiden iso vaihtuvuus on ollut tässä parin on vuonna semmoinen kuormitustekijä oikeastaan. Mietitään tällä hetkellä pitkän tähtäimen suunnitelma, että mistä niitä työntekijöitä saataisiin. Ukraina on tällä hetkellä, kun sota on käynnissä ja ihmisten elämät on myllerryksessä, niin se jatkuvuus sitten on vähän hankalaa. Ei tiedä, että missä ihmiset ovat aina seuraavana kautena.

Tanja Aholainen [00:14:26]: Ja kesken kaudenkin.

Erkki Aholainen [00:14:30]: Kyllä, kesken kauden tulevat ja menevät. Kokeiltiin Keski-Aasiastakin. Viime kesänä oli työntekijöitä joitain, mutta tätä pitää vielä miettiä. Kulttuurierot on tietysti aika isoja, mutta se on tietysti aina vähän tyypeistä kiinni, että minkälaisia.

Kati Rikala [00:14:55]: Miten sitten tuo konekanta? Onko teillä muuttunut se jotenkin?

Erkki Aholainen [00:15:01]: No konekanta sinänsä ehkä ei tietysti, kun sanotaan näin, että kun on noita viherlannoitusnurmia ja tietysti nurmiala on kasvanut, niin sitten siihen on pitänyt vähän panostaa välivuosien nurmen käsittelyyn, että siihen tehokkuutta. Alkuun oli vähän nurmen murskaus vanhoilla koneilla, niin meni enemmän aikaa korjaamon nurkalla kuin itse työssä. Sitten piti aika nopeasti siihen tehokkaampi vaakatasomurskaaja hankkia. Taisi olla niin, että piti vielä yksi traktorikin, että ne kestää vettä. Ketjureaktioita tulee aina sitten. Mutta sitten meillä erikoisviljelyssä on, kun aikaisemminkin oltiin, niin kastelulaitteet ja tällaiset oli jo olemassa. No istutuskoneet tietysti, istutusketju meni uusiksi, kun tuli tämä biohajoava kalvo. Se kalvon läpi istuttava kone ja kalvon läpi syöttää. Ja sitten niiden käyttäminen, että tässä on nyt tämä nykyinen istutuskone, niin onko se nyt kolmas vuosi kun se on käytössä. Ja nyt se rupesi sujumaan niin kuin sen pitäisi, että kyllä se pitkää pinnaa on vaatinut, että se lähtee toimimaan. Muutaman kerran ehkä jo oli ajatukset, että tämä ei vain toimi, mutta kyllä se nyt, kun kaikki kujeet käy kerran läpi kalustosta, niin kyllä se sitten

Kati Rikala [00:16:53]: Miten jos vertaa tätä, että olette viisi vuotta luomussa olleet, ja sitten siihen aikaisempaan tavanomaiseen viljelyyn, niin onko nyt jotain päällimmäisenä mielessä sellaisia asioita, mikä siinä olisi tullut sitten, mikä nyt olisi positiivisempaa?

Tanja Aholainen [00:17:15]: Minut on tietysti yllättänyt positiivisesti tämä taimikasvatusvaihe, mikä luomulannoitteilla tapahtuu mielestäni paljon nätimmin ja jotenkin helpommin kuin aikaisemmin, kun väkilannoitteilla lannoitettiin. Eli taimet on tasakokoisia, tasalaatuisia. Sitten oikeastaan luomuvihannekset maistuvat paljon paremmalta kuin ne väkilannoitetut vihannekset. Varsinkin jäävuorisalaatista huomattiin se ero, että jotenkin vähän kitkerästä jäävuorisalaatista tuli hyvinkin maukasta ja makeeta. Ja ehkä nyt sitten enemmän haastetta on tässä toimistossa. Tavallaan viljellään se kausi talvikuukausina ensin täällä toimistossa, ja sitten keväällä päästään suorittamaan sinne pellolle. Siinä on tosi paljon työtä. Meillä on tietysti erilaisia laatujärjestelmiäkin, mitkä vaativat päivittämistä ja muuta ja työntekijöiden osaltakin sitten tämmöinen kuin IP Sigill ja työehdot vaaditaan, niin siinä on aika paljon paperien kanssa pelaamista. Sitten on ihan nautinto päästä tuonne kasvihuoneeseen ja pellolle sitten kesäksi.

Kati Rikala [00:18:42]: Onko luomun mukaan tullut nyt sitten tämmöisiä laatujärjestelmiä jotain lisää?

Tanja Aholainen [00:18:48]: No itseasiassa nämä on tainnut nyt olla nämä. Ehkä sitten siinä luomussa on ne omat juttunsa, kirjaamisjutut ja etukäteen selvittämiset siemenistä. Varsinkin nyt pitää olla hereillä, että mitä tilaa. Onko se luomua vai eikö se sittenkään ole. Varastoon myös pitää olla tarkkana, että ei jäisi hirveästi ylijäämää varastoon, koska se voi olla, että tulevana vuonna niitä ei välttämättä saisi käyttää tai täytyy hakea uusia lupia. Silleen ei uusia järjestelmiä ole tullut, mutta vanhoista on tullut vähän isompia, laajennusosineen ja kaikkineen.

Kati Rikala [00:19:46]: Kuinka hyvin tietoa on löytynyt näistä muuttuvista vaatimuksista?

Tanja Aholainen [00:19:51]: Ihan hyvin. Ruokaviraston sivuilta luetaan ja opiskellaan, ja jos ei avaudu, kysellään neuvojilta apuja. Se ei ole ongelma. Tietoa on kyllä, kun uskaltaa vain suunsa aukaista. Erkki mainitsikin tämmöinen meidän viljelijäyhteistyön, niin se on hyvin korvaamaton. Uusillekin luomuviljelijöille on tosi tärkeää, että he saisivat jonkun mentorin, kenen kanssa keskustella ihan asiasta kuin asiasta.

Kati Rikala [00:20:28]: Eli vinkkinä uusille, että kannattaa hakeutua sitten yhteistyöhön muiden kanssa.

Tanja Aholainen [00:20:34]: Ihan ehdottomasti.

Erkki Aholainen [00:20:34]: Kyllä. Meillä on tosiaan näitä kollegoita, joiden kanssa tehdään niin sanottua henkistä yhteistyötä, mutta sitten on myös tässä esimerkiksi Torstilan luomutilan kanssa sitten ihan konkreettisesti vaihdetaan peltoa. Torstila on viljatila ja viljelee rypsiä ja kauraa, ja sitten me saadaan heiltä taas kaaliviljelyyn tuoretta peltoa, ja he sitten saavat meiltä hyvin lannoitettua, hoidettua peltoa sitten taas kauralle, ja siitä hyötyy kyllä kumpikin, se on huomattu. Että tällöinen monenlainen yhteistyö on tärkeää.

Kati Rikala [00:21:24]: Onko näiden viljelykiertojen mukana tullut tarve, että olisi enemmän peltoa käytettävissä? Miten hyvin teillä on riittänyt se pinta-ala?

Erkki Aholainen [00:21:35]: Kyllähän meillä viljelykiertoa pyrittiin pitämään tavanomaisessakin viljelyssä, mutta nyt sitä on vain pyritty entisestään pidentämään. Kyllä se on tuonut myös tarvetta siihen yhteistyöhön. Luomusäännökset tekee sen, että meidän ei kannata itselle hankkia sitä pinta-alaa, jos me ei viljellä muuta kuin vihanneksia. Se on kuitenkin nämä myyntikasvivaatimukset, jotka aiheuttavat sen, että meille tulee ongelmia, jos meillä on liian paljon pinta-alaa suhteessa siihen alaan, millä tuotetaan niitä myyntikasveja. Vaikka tietysti nyt vihanneksille tuli se kerroin, että se ei mene ihan yksi piste yhteen, vaan se oli...

Tanja Aholainen [00:22:26]: Se tuplataan.

Erkki Aholainen [00:22:26]: Niin joo, niin se kerrotaan kahdella tavallaan se vihannesala. Kun haetaan sitä 30 prosenttia myyntikasvialaa, niin se helpottaa. Mutta se on ihan kohtuullista, koska tämä on niin intensiivistä ja työllistävää tämä vihannesviljely.

Kati Rikala [00:22:43]: Mites kaiken tässä viljelyn keskellä omasta hyvinvoinnista ja jaksamisesta on pystytty pitämään huolta? Onko teillä jotain vinkkejä siihen?

Erkki Aholainen [00:22:53]: Se tietysti riippuu hyvin paljon tietysti ihmisestä itsestään, että mikä on tärkeintä. Kun tähän luomuun siirryttiin, niin kaikki on ollut uutta ja sitä sellaista uutta virtaa tavallaan tuli toimintaan, niin kyllä se tietysti on vähän vienyt mukanaan se työ, että vapaa-aika on jäänyt kyllä aika vähälle. Talvisin kyllä se enemmänkin on niin, että kesät on nyt mennyt ihan täysin tässä. Tämä on ollut se yksi ja ainoa asia oikeastaan. Silloin satokaudella on ollut tämä vihannesviljely ja sitten talvella on yritetty irtautua tästä. Tietysti meillä on se hyvä puoli, että kun me ollaan kumpikin tässä niin saadaan kyllä yhdessä olla koko ajan vaimon kanssa, että hyvin on toiminut.

Tanja Aholainen [00:23:54]: Kyllä, että minä viljelen päivät täällä töissä ja illat omalla kasvimaalla vielä, että se on...

Erkki Aholainen [00:24:04]: Niin, se on vielä harrastuksena.

Tanja Aholainen [00:24:06]: Joo, että sieltä saa niitä vinkkejä vähän, että tulee tästä vihanneksia laidasta laitaan. Sitten jossain vaiheessa ne saattaa löytyäkin tältä ihan tuotantopellosta. Mutta joo, ehkä me talvella pidetään sitten vähän enemmän huilia ja yritetään liikkua. Sinä harrastat vähän metsästystä.

Erkki Aholainen [00:24:33]: Kyllä, ja sitten joko käydään ihan puhtailla lomamatkoilla ihan ulkomailla, kyllä se kuitenkin on huomattu, että jos halutaan lomaa pitää, niin meidän pitää lähteä johonkin edemmäksi tästä. Se ei tässä oikein onnistu tässä kodin nurkilla. Sitten on aika mielekkäitä myös tämmöiset messut. Esimerkiksi nyt ajateltiin ja tarkoituksena on lähteä käymään tuolla Fruit Logistica -messuilla Berliinissä helmikuussa. Vähän katselemaan, että mitä siellä, mitä ideoita sieltä voisi saada.

Kati Rikala [00:25:11]: No meillä alkaa haastattelu olla loppuillansa. Olisiko vielä jotain vinkkiä viljelijälle, joka suunnittelisi siirtyvänsä luomuun? Mitä vielä ohjeltaisitte tai antaisitte ohjenuoraa?

Erkki Aholainen [00:25:26]: Jos tarkoitus on siirtyä erikoiskasveja tuottamaan varsinkin, niin kyllä pitää omat resurssit, että minkälaiset pellot on. Ne on kuitenkin tärkeät. Maalajit, että ne soveltuisivat niille kasveille, mitä ajattelee viljelevänsä. Myös se, että pitää aika nopeasti saada oheisinfra kuntoon. Tarvitaan kuitenkin vihanneksille kylmätiloja ja kaikkia käsittelytiloja mistä mahdollisesti, jos tukkuportaaseen toimitetaan, niin sitten pitää kuorma-auton päästä hakemaan tavaraa ja tietysti sitä ennen pitää, mutta se on tärkeä asia myös. Sitten ehkä seuraavana se, kun keksii sen, että mitä niin kuin viljेलisi, niin että mihin sen myy sitten. Se on se toinen, koska mitään ei nykyään kannata viljellä, jos etukäteen ei ole sitä selvitetty että mihin se markkinoitaisiin ja vielä parempi, jos pystyisi sitten senkin selvittämään, että millä hinnalla se menee sinne. Tuotantopanokset on kalliita ja niille pitää saada vastine sitten tuotteen myynnissä.

Tanja Aholainen [00:26:49]: Kyllä, ja sitten työntekijät. Osaako itse tehdä kaiken alusta loppuun? Tarvitseeko apua ja mistä sitä apua saa? Milloin sitä saa? Ja taas sitten ne kustannukset on siinäkin. Ja sitten niitä neuvoja, että aina on parempi jos on useampi viljelijä vähän samassa tilanteessa, että jos on työntekijöitä, niin työntekijöitä voi yhdistää vaikka sitten kitkentään. Ensin sinun luokot ja sitten käydään naapurin pelto läpi. Että se

vähän sitten tasapainottaa, että kaikilla ei tarvitse ollakaan sitä 25 työntekijää vaan toisessa voi olla enemmän, toisessa vähemmän. Semmoinen yhteistyö, se on kyllä kaiken A ja O ollut ainakin meidän tapauksessa. Sulla olisi ehkä voinut ne rukkaset tipahtaa jo vähän aikaisemmin, jos ei olisi saanut sitä tsemppiä.

Kati Rikala [00:27:51]: Kiitoksia kovasti. Tässä oli kyllä hyviä vinkkejä aloitteleville ja luomuun siirtyville. Kiitos kovasti tarinanne jakamisesta.

Erkki Aholainen [00:28:03]: Kiitos.

Tanja Aholainen [00:28:03]: Kiitoksia käynnistä.

Kati Rikala [00:28:07]: Tämä podcast-jakso tuotettiin yhteistyössä Vihanneksista voimaa viljelyyn -hankkeen kanssa. Pohjois-Karjalan ELY-keskus rahoittaa hanketta Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta. Eurooppa investoi maaseutualueisiin. Rahoittajana on myös Pohjois-Karjalan maaseutupalvelut, Liperin kunta.

[äänite päättyy]